

Autonómia-dilemmák Európában

Készítette: Dr. Vizi Balázs
Budapest, 2014. december 2.

A történelem hozadéka

- Nemzetállamok kialakulása
 - Területi elv – vesztfáliai béke, 1648
 - Népszuverenitás és nemzeti szuverenitás 1789-től...
- Egy nyelv – egy nemzet – egy ország ?
- „Megcsináltuk Olaszországot, már csak az olaszokat kell megteremteni” (Massimo D’Azeglio)

A történelem hozadéka 2.

- I. vh. vége - Wilson 14 pontja
- Önrendelkezés elve (10. „Ausztia-Magyarország népei részére, amelyeknek helyét a nemzetek között oltalmazni és biztosítani kívánjuk, meg kell adni az önálló fejlődés legszabadabb lehetőségét.”)
- Egy kivételes eset: Åland-szigetek

- Modern nemzetállam – népszuverenitás, nemzeti önrendelkezés, nemzeti-politikai közösség
- I. és II. VH Európában a területi viták erőszakos rendezésének tilalma
- Az államok területi sérthetlensége

Mi legyen a kisebbségekkel?

- II. VH utáni nemzetközi jog: emberi jogok, *egyéni* kisebbségi jogok elismerése
 - Diszkrimináció tilalma
 - Nyelvi, kulturális, egyéni politikai jogok
- Kisebbségi közösségek ... ↔ ?
- Államok kizárólagos belügye...?

Milyen kisebbségek...?

- Nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi...
- Nemzeti...
- Államnélküli nemzetek...
- Regionális...
- ***Autonómiakövetelések jellemzően: politikailag aktív, területileg koncentrált kisebbségek***

Autonómiához való jog?

- Politikai nyilatkozatok (EBESZ, ET)
- 1201/1993 ET PK; 1609/2003 Gross-jelentés; 1985/2014 Kalmár-jelentés
- Regionális vagy kisebbségi nyelvek európai chartája
- Kisebbségvédelmi Keretegyezmény
- Autonómiához való jog ø

milyen autonómia...?

- „Ha a kollektív jogok az önrendelkezés valamilyen lényeges (politikai, kulturális vagy egyéb) formájának felelnek meg, autonómiává válnak. Egy kisebbségi autonómia számos kisebbségi kérdés fölött rendelkezik fennhatósággal, és ezt a fennhatóságát saját felelősségére gyakorolja.” (Brunner-Küpper 2001)
- Személyi elvű vagy kulturális autonómia
- Területi autonómia

Európai példák 1. – nemzetközi egyezmény

- Dél-Tirol (Olaszország) – Párizsi békék De Gasperri-Gruber egyezmény (1946)
 - Nehézkes alkalmazás
 - Ausztria felelősségvállalása, ENSZ Közgyűlés
 - 1972 Autonómia statútum csomag
 - 1992 bírósági nyelvhasználat
 - Széles jogkörök – erős gazdaság

Európai példák 2. – alkotmányos kompenzáció

- Katalónia (1975 Franco † - 1978 demokratikus alkotmány / Generalitat)
- Devolúció Nagy-Britanniában 1997
 - skót parlament
 - walesi gyűlés

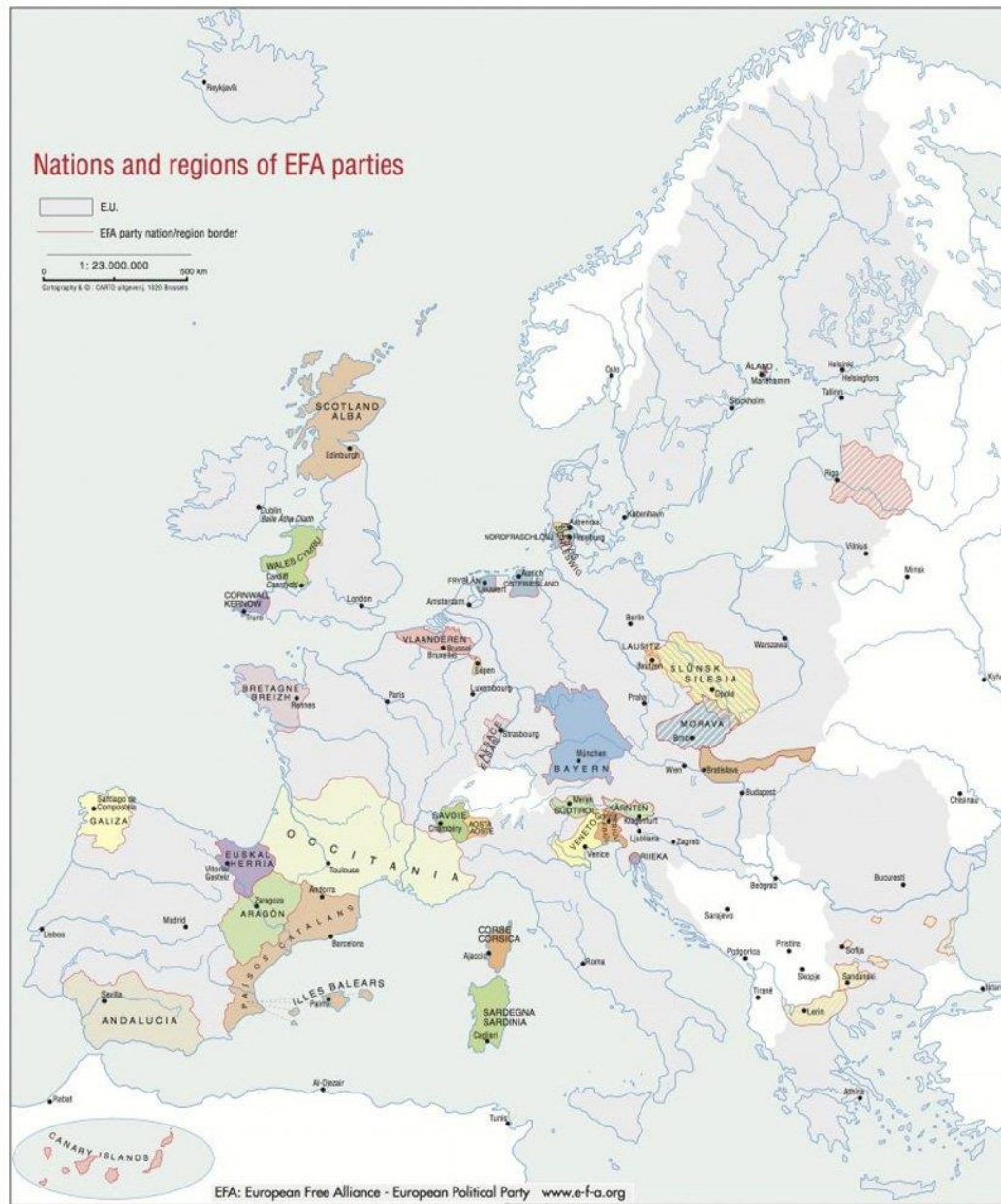
Mit ad az európai integráció?

- Kisebbségi jogok ∅
- Tagállamok területi berendezkedése ∅
- DE 1992 óta – EU 4 szabadság, határokon átnyúló euroregiók, stb.
- Régiók Bizottsága
- Többszintű szuverenitás elmélete

Etnoregionális politikai mozgalmak

- Globalizációtól való félelem
- Gyengülő nemzetállam
- EU-n belüli stabilitás, biztonság
- Helyi identitások védelme + „jóléti identitás”

 Åland	 Kärnten: Slovenians in Austria
 Alsace-Elsaß	 Kernow-Cornwall
 Andalusia	 Lausitz: Sorben in Germany
 Aoste	 Lerin: Macedonians in Greece
 Aragon	 Moravia
 Bayern	 Occitania
 Breizh-Bretagne	 Paisos Catalans
 Canary islands	 Pirin: Macedonians in Bulgaria
 Corse	 Rijeka - Fiume
 Cymru-Wales	 Russian speakers in Latvia
 Eupen: German Community in Belgium	 Sardegna
 Euskal Herria	 Savoie
 Friuli: Slovenians in Italy	 Schleswig Holstein: Danes in Germany
 Fryslân	 Scotland-Alba
 Ostfriesland Frisians in Germany	 Śląsk Silesia
 Nordfranschlänj: Frisians in Germany	 Südtirol
 Galiza	 Veneto
 Germans in Denmark	 Vlaanderen
 Hungarians in the Slovak Republic	

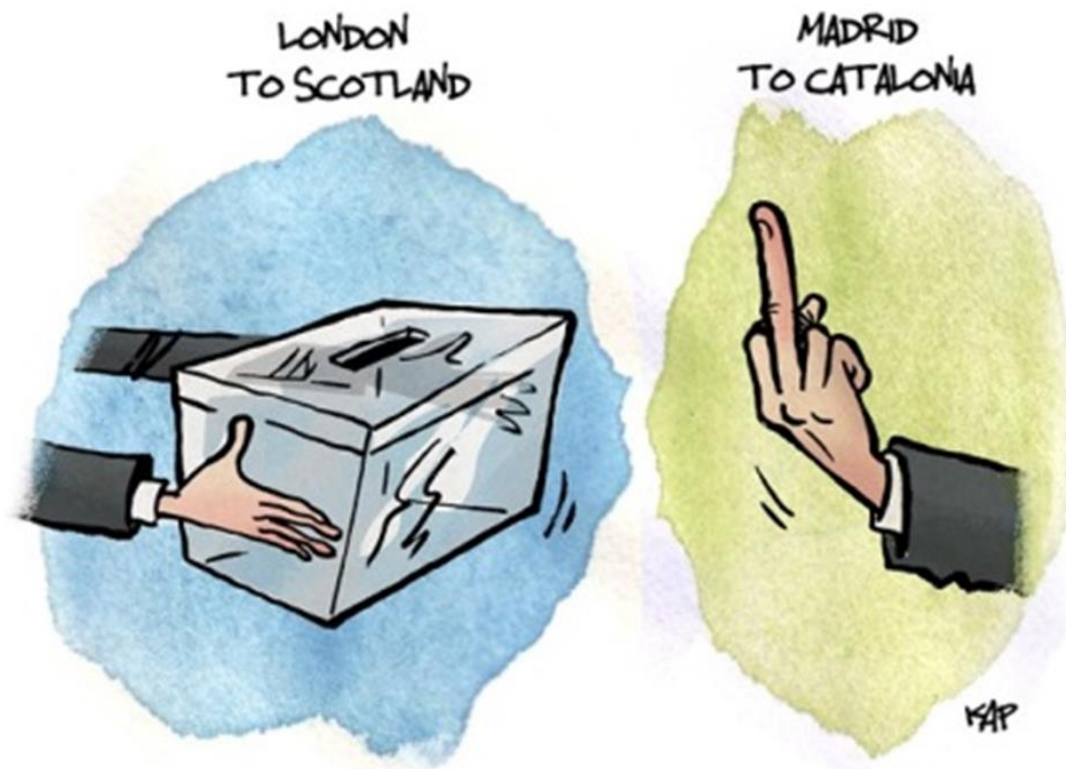
Készítette: Dr. Vizi Balázs
Budapest, 2014. december 2.

Mit akarnak a skótok és a katalánok?

- Skót függetlenségi népszavazás 2014/09/18
- Katalán „konzultáció” 2014/11/09
- Függetlenség az EU-ban...

A kormányok hozzáállása ...

- „Jóléti önzés” – gazdasági válság
- Nemzeti szabadság Európában
- Brit, spanyol kormány ellene – EU Bizottság is
 - EU-tagság nem automatikus
 - Függetlenség veszélyei: gazdasági (pl. angol font) politikai (pl. spanyol nemzetállam, stb.)

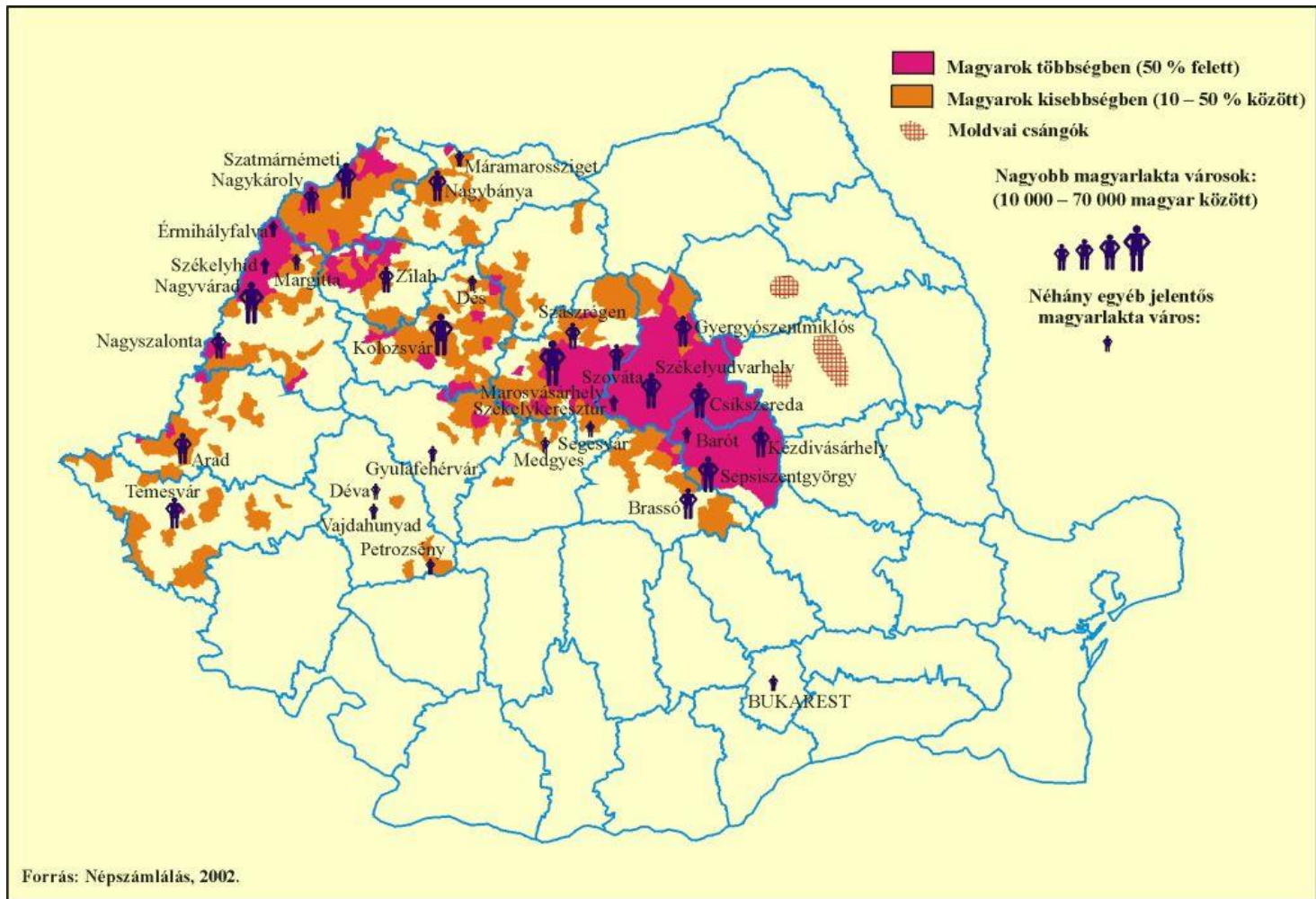

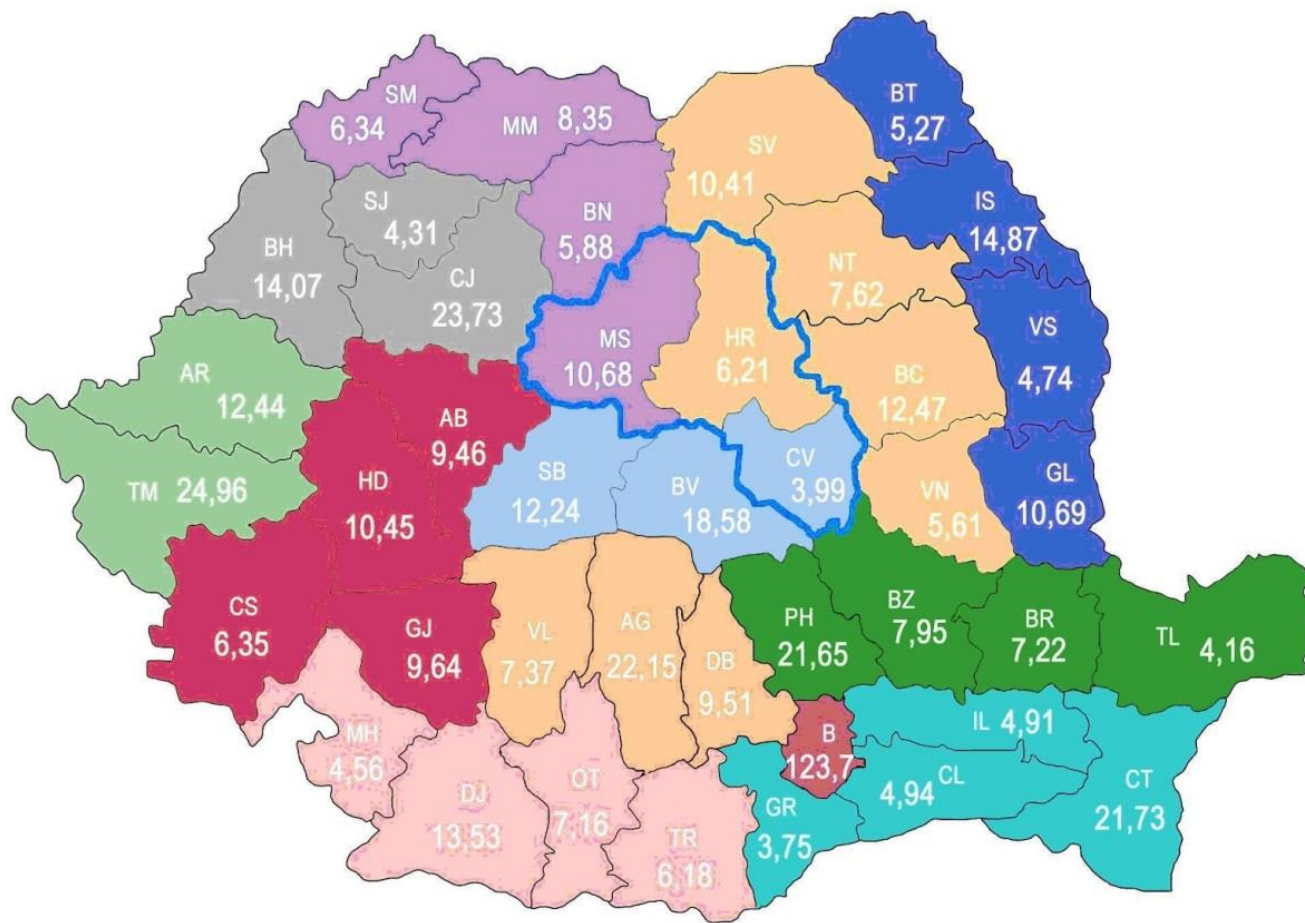
Mindeközben Közép- és Kelet-Európában

- 1989-1990 után klasszikus nemzetállami modell – politikai + kulturális lojalitás
- Kisebbségi igények – biztonságpolitikai félelmek
- Nemzetközi standardok – maximum és nem minimum

Magyar kisebbségek - Erdély

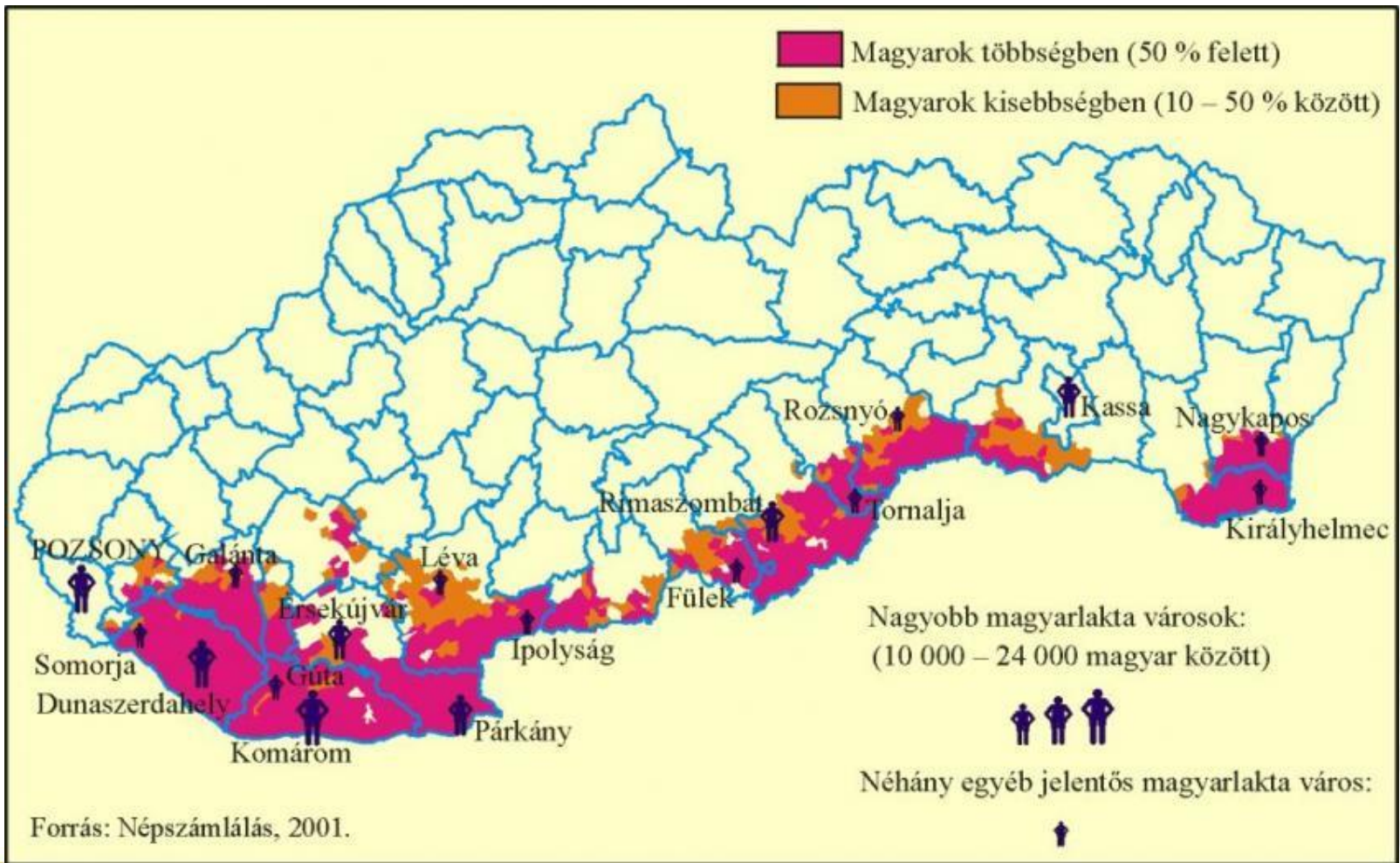
- 1,5-1,7 millió (21 milliós összlakosságból)
- Románia „egységes oszthatatlan nemzetállam”
- Román államnyelv
- Magyar kisebbségi autonómia igények 1990 óta (Székelyföld) – DE politikailag gyenge (2014 előtt - Ø tv.javaslatok)
- Románia regionális átalakítása...

Magyar kisebbségek - Szlovákia

- Kb. 450-500e (5,2 milliós összlakos.ból)
- 1990-1999 magyar autonómiatörekvések
- Alkotmányos és politikai korlátok
- MKP – „önigazgatás...” (2014)

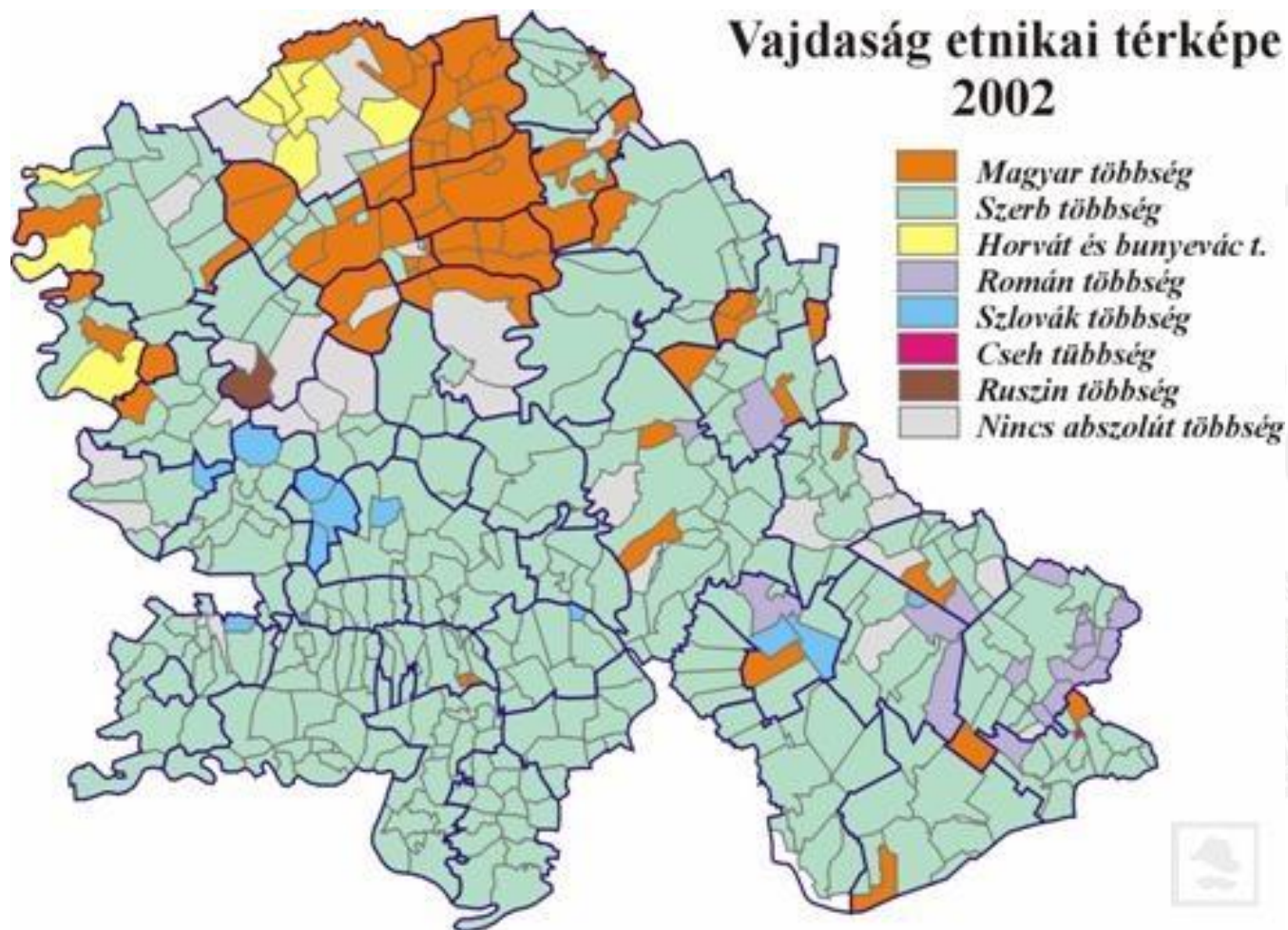

Magyar kisebbségek - Szerbia

- 250e magyar (1,2m Vajdaság / 7,1m SRB)
- Jugoszlávia hagyománya (Vajdaság Autonóm Tartomány)
- Jugoszlávia felbomlása – 2001 után → EU
- 2003 / 2009 – kisebbségi nemzeti tanácsok tv.
 - Közvetlenül választott, kultúra, oktatás, sajtó

Vajdaság etnikai térképe 2002

Szerbia közigazgatási térképe

Mi kell a területi autonómiához?

- Politikailag aktív, jelentős kisebbség
- Belső / külső kényszer
- Kompromisszum
- Kisebbség-többség egyezsége
- Garanciák (nemzetközi, alkotmányos, stb.)

Létezik egyféle modell?

- Területi autonómia – politikailag kényesebb
- Egyedi esetek
- Kormányzati szándék
- Kompromisszumkényszer
- Autonómia \neq függetlenség

Az integráció szerepe és a jövő

Lehet másképp?

Régiók Európája?

Nemzetállamok uralma?

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!